

FRANTIŠEK PALACKÝ.

(Ze Slavína.)

Sotva který jiný národ může se vykázat mužem, jenž by s nejnovejšími jeho osudy, s jeho životem tak srostlý byl jako náš Palacký. Nazýváme jej otcem národa a dojista zasluhuje čestného přímí toho právem nejvyšším. My můžeme o Palackém říci, že nás skutečně učinil národem, nebo bez něho bylo by to snad došlo až tam, kde Dobrovský roku 1780 národ náš viděl, obětuje jej se slzou v oku, ale bez vši naděje na pomoc, neodvratně smrti; Palackému děkujeme vzkříšení a poznání své, jemu zavázání jsme neskonale vděčností za to, že vyrozumav dějiny naše z zapomnění, učinil nás národem, jenž se vztýčenou hlavou může vkročiti mezi ostatní národy a hrdě provolati: Já jsem Čech! Nebylo vždy takto! Bitva bělohorská a strašné následky její tížily národ český a měly jej umořiti k smrti. Dvě stě let bojoval za právo lidové, národní, za svobodu, byl první, jež vytyčil meč na obranu svobody svědomí, vysoko nade tmou středověkou vztýčil pochodně osvěty a přec — měl národ český být vymazán z knihých živých. Že nepodařilo se to přímým a tajným nepřátelům, že po dvěstěletém utrpení nepodlehli úplně, jest přímým zárukou.

Veliká francouzská revoluce nezůstala i v Čechách bez následků. Malý hlouček těch, již dosud zadrželi se pěstováním mluvy naší, jako by elektrisován, zdvojnásobil při svoji, postavili se v čelo národa, vzdělávali jej a vedli k svobodné, utěšenější budoucnosti, a mezi muži těmi skví se v popředí náš Palacký. Činnost jeho byla, jak toho doba sama vyžadovala, tichá a klidná, pracovalť tolikou silou mravní, avšak práce jeho provázela požehnaním, výsledek byl očividný. Palacký chopil se nejlepšího prostředku, chtěl probudit národ předvedením mu vlastní jeho bývalé velikosti, chtěl vyřčení slávy minulou vyburcovat jej z nepěvné zvěsti a p. Důvody pracovatí tuše, a prve než se kdo na dá, položeny základy k nádherné budově dějin našich a za nedlouhou zaskvěla se i budova sama v plném lesku a lid český, ze sna probuzen, psal a divil se velikoleposti její. Jakž to bylo divení v zástupech nepřátel, nemohoucích pochopiti, že národ náš, ten největší paria mezi evropskými národy, i svou slavnou minulost měl! Nemohouce již odiníti umínili si překážeti nám v přítomnosti a kaziti snahu naše. Nemělť se nikdy nikomu podařiti, aby zlatá Praha a širé vlasti svatovavřavské přišly k pravému poznání sama sebe; neměli jsme přece všechno námáhání nikdy setřásti okovy nás tížící, bělmo nemělo nikdy spadnouti s očí našich, a my přec — prohledli.

František Palacký narodil se 14. června 1798 ve vsi Hodoslavovicích kraje Přerovského na Moravě, kdež otec jeho byl evangelický učitel. Prvního vzdělání nabyl na gymnasiu v Trenčíně, kdež pobýval od roku 1809—1812 neaučil se než latině. Šláňe se kromě toho po knihách kečených, dostával do ruky obyčejně jen polemické náboženské spisy a tak pomenáhu užíval v něm především zvěsti státi se misionářem evangelickým. K dalšímu studování odvezl jej otec jeho do Prešpurku na evangelické lyceum, kde seznámil se s Komenského "Labyrintem", Jungmannovou "Atalou", zvláště pak téhož "Rozmlouvání o jazyku českém" probudily v něm touhu, aby se mužům tím rovným stal a působilo na národní jeho probuzení. Prázdné chvíle Palacký věnoval mimořádnému studování; té doby znal již francouzsky, anglicky, vlásky a španělsky, slovanšským jazykům učil se od spolužáků a tak pozvolna připravoval se k velikému povolání svému. Roku 1816 nastoupil filosofické studie a jimi počal u něho nový život. Pohřížví se do hlubin systému Kantova ztratil náhle veškeru chuť k úřadu kazatelskému. Na vývoj Palackého měl značný vliv duchaplný Jan Benedikt, (Blahoslav), přítel Šafaříkův, který v Jeně studoval, uvedlť on již roku 1816 Palackého v literární spojení s přítelem svým, v Jeně dříve, a když roku 1817 sám také do Ně-

mec se ubíral, dal mu Palacký svůj překlad několika zpěvů Ossiana, kterýž téhož roku v Hromádkových "Prvotinách pěkných umění" uveřejněn byl. Když se Šafařík v červnu 1817 z Jeny vrátil, vydali společně *Počátky českého básnictví, obzvláště prosodie*, ježto vyšly tiskem v Prešpurku roku 1818. Spis tento spřátelil Palackého s Jungmannem, na jehož obranu vlastně vyšel, a uvedl jej do českých kruhů literárních. V téže době převzal Palacký vychovatelské a slechtické rodině uherské a odebral se se svými chovanci do Vídně, kdež učení jejich řídil. Zde dána jemu příležitost rozšířiti obor vědění svého jak studováním v císařské dvorní bibliotéce a všelikých kabinetech a obrazárnách veřejných i soukromých, tak i častým obcováním s muži učenými, zvláště s Dobrovským, s Kopitarem, s malířem Kadlíkem, hudebníkem Doležalem a j. v. S jakým prospěchem konal studia ta, o tom svědčí články jeho estetické, podané v prvním díle tehdy právě založeného *Kroka*.

V dubnu roku 1823 přibyl do Prahy, rozhodl se, že věnuje se studiu dějepisu českého a čítel v Praze sbírali prameny k historii válek husitských. Praha byla cizí, neznámá, byl zde takřka bez přátel, a v tak kritickém postavení pomáhal velmi málo vôle sebe pevnější a nadšení sebe větší. Avšak úplně opuštěným přec Palacký nebyl. Přijalť ho náležitě i tehdejšího ruchu literárního s otevřenou náručí a jali se, seč slabé síly jejich byly, pracovatí ve prospěch jeho. Bylť tehda český ten svět jiný než nyní*) Přízeň a láska panovaly, jeden podporoval druhého v snaze jeho po cílech vyšších a jen tomu přátelství, jen té bratrskosti máme co děkovat, že Palacký zůstal mezi námi. Jungmann, Presl, Vaněk, Dobrovský přilnuli k němu s láskou upřímnou; se všech stran naleháno na něho, aby zůstal v Praze a věnoval se privátnímu studiu právnictví. Palacký uposlechl, než po několika měsících vzápětí, a j. zničila dlouholetou snahu několika skutečně pociťovaných pracovníků a vedly vše zase k úpadku. Že obecnost nemožno takým řádním nabytí účty před snahami českými, že se mu hádky o *ypsilon* směšnými zdály, kdož mu proto zašl? I přišlo to tak daleko, že kdo měl slušný kabát, veřejně český mluvit se stydl. Samo sebou se rozumí, že i Palacký ruchu tohoto se účastnil a že stál věrně po boku svému příteli Jungmannovi, jenž neodolatelně hájil naproti cipařskému Janu Nejedlému zásadu pokroku. To přivedlo jej ještě v bližší styky s kruhy literárními, a když hrabě František Šternberk na Dobrovského se obrátil, aby mu někoého schopného k spracování monografie Šternberkův navrhl, byl Palacký jednohlasně odporčen a tím rozhodnuto o přístupu jeho životu.

Tak ražena mu cesta do archivů rodiny Šternberské a jiných četných panských rodů v Čechách, a Palacký uveden k vlastní, pro nás tak blahodárné činnosti své. Aby pobyt jeho v Praze usnadněn byl, jmenoval jej slechtý hrabě Fr. Šternberk svým archivářem a sluzným 200 zlatých, než se něco lepšího najde; přimlouvou jeho světeno Palackému sestavení třetího dílu "Starých letopisů českých". Zároveň otevřen našemu mladému učenci přebohatý archiv Třeboňský, v němž nalezl převelkou hojnost listin z dob válek husitských. Potrvav v něm od 17. srpna do 13. listopadu 1824 získal si pojednou takový rozhled o dějinách husitských, jaký na ten čas nikdo neměl. A tím posvěcen Palacký takřka k obtížnému a před důležitému dílu svému, tím usku-tečně jest zámysl jeho, zpytování prameny dějin českých. "Od té doby", píše biograf Palackého roku 1860, "až po tento den zasvěcen život Palackého jedině velké myšlence: sepsání dějepisu vlasteneckého. Cokoli od té doby podnikal, vše bylo v užším neb volnějším spojení s myšlenkou touto! Bystroduchý, vysoce vzdělaný mlá-

*) V tom hloučku vlastenců upřímných a horlitelů, pro vzbuzení národa svého panoval právě takový duch, jako v emigraci česko-americké počátkem let šedesátých.

dík znal již úkol svůj, znal prostředky k jeho vyvedení, znal i prostředí všeliké. Vědělť on, že hlavní příčina chatrného prospěchu dosavadních dějepisců našich záležela v tom, že zakládali díla svá nejvíce toliko na tištěných starých kronikách, netěžíce z hojných pokladů dosud netištěných, ukrytých po všelikých archívech a knihovnách. Nedostatek tento musel býti odstraněn, bohaté poklady listin doma i v cizině musey skoumány a kde co důležitého opsáno býti." A Palacký sám líčí klopnotnou práci, jaká mu nastala, fka v předmluvě k prvnímu dílu dějin svých: Zabrav se před pětmetnáctma lety do úkolu svého bez učitele, bez pomocníka, bez jmění, musel jsem především obrátiti zřetel svůj k zanedbaným po tu dobu pramenům dějin našich. Chodil jsem po městech i po krajinách, živil se hojně pračem archivů a bibliotek, taktéž ještě nedotknutých, sbíral pečlivě všechny drobtý staročeského písemnictví vzácné i chatrné, jsa písáctem sobě sám — blažený, kdykoli našla se v popeli minulosti jiskra, slibující rozžehk nad polemí tmou zapomenutí zakrytými —

(Pokračování bud.)

Podmořské lodí.

Dokončení.

Také byla vyslovena myšlénka, přenešti řízení ponořené lodí podobným způsobem na gyroskop, jak to již Obrys při Whiteheadových torpedech se zdarem učinil.

GEN. WILLIAM R. SHAFTER.

Velitel oddílu kalifornského, jmenován byl v minulých dnech velitelem oddílu, k výpravě na Kubu určeného a jmenování toto v kruzích vojenských setkalo se s všeobecným souhlasem.

Jedná se totiž o to, aby ponořená lodice samostatně setrvala v tom směru, do něhož byla původně zavedena, než se ponoří. Zařízení jest takové, že při vystřelení torpeda současně se roztocí gyroskop; jakmile pak směr lodice zevnějšími vlivy se změní, působí tato změna tlakem na volně se otáčející osu gyroskopu, která zase naopak svou setrvačností uvádí kormidlo zpět do původní polohy. — Pokusy prováděné s tímto kormidelním zařízením osvědčily se tak znamenitě, že se torpeda až na jednu čtvrt míle od původního směru ani v nejmenším neodchýlilo.

Pro kormidelní hloubkové zavedl Goubet velmi zajímavé samostatné zařízení. Jest přirozeno, že ponořená loď má velmi rovnováhu a že se tudíž každá i sebe menší změna rovnováhy její nakláníním loď. Jestliže tedy závěsné kývadlo tak, aby svým odklonem působilo na čerpadlo a uvedlo je v činnost, může se pomocí čtyř čerpadel převáděti vodní přítěž ze strany přetížené na stranu druhou, nedostatečně zatíženou.

Kromě toho vyzbrojena jest Goubetova loď, loni v Cherbourgu zkoušená, všestranně pohyblivou vrtulí, tak že při ní není kormidla vůbec ani zapotřebí.

Při těchto zkouškách udála se překvapující příhoda. Pokusů těch zúčastnil se pobočník ministrův de Lanessans, který zjistil, že při ponoru 6 yardů a 22 palců pod hladinou nebylo lze viděti trup veliké lodí, ačkoli jen 3 yardy a 12 palců od pozorovatele byla vzdálena. Bylo to překvapivé velmi nemilé, neboť právě odborníci se domnívali, že v hloubkách vrstevch bude průhlednost mořské vody velmi značná; avšak zdá se, že směrem vzhorovým jest průhlednost značně menší,

než směrem svislým. Okolnost ta nebyla by ovšem na prospěch podmořské plavby.

Podařil-li se přes všechny nepřezívné dosavadní pokusy přece sestrojiti dokonalejší mimonosku, jak přitomně se zdá, že se s Hollandovou stalo, pak ovšem nastane úplný převrat ve válečném námořnictví, o jehož dosahu nyní nelze ani domněnky vysloviti.

Avšak pro obecné dobro mnohem důležitější a významnější snahou jest, poříditi podmořskou loď k tomu cíli, aby se k účelům technickým staly mořské hlubiny přístupnějšími, aby bylo pohodlně možno, na dně mořském pracovatí a jmenovitě ony četné a cenné statky, které ztroskotáním tolika loď dosud naprosto se ztrácely, zase na den vynesiti a zase je do koloběhu obchodního a výrobního navrátiti.

Při takovýchto pracovních lodích potápěčích záleží ovšem na okolnostech docela jiných, než při lodích válečných. Především není nikterak nutno, aby potápěč loď měla té všestranně pohyblivost, jako loď válečná. Naproti tomu by však zase málo bylo poslouženo účelům pracovním, kdyby ponor byl omezen na hloubky 22—30 yardů, kterážto hloubka pro válečné účely jest ovšem úplně dostatečná. Neboť ve hloubce takové mohou potápěči ještě zcela dobře pracovatí, nepotřebující vátě lodí. Při potápěčích lodí musí právě na to důraz položen býti, aby umožnila práci ve hloubkách, do nichž by potápěč nikdy proniknouti nemohl, poněvadž by tak

První pokusy s touto potápěč koulí činil hrabě Piatti del Pozzo roku 1893 v přístavu Cavatavechia a dosáhl ponoru 180 yardů. Do větší hloubky nedařilo se tehdy nořiti; proto změnila se dřívější vejčitá podoba na tvar pravidelné koule, na níž působí vodní tlak všudež úplně stejně.

Piattova koule visí za lano na lodi a jest s ní ještě dvěma lany pro zavedení elektrického proudu spojená; jedním dodává se jí hnačí síly pro vrtule, druhým pak prostředkuje se telefonické spojení. Potápěč koule jest loď sice víceena, a její velitel může se o směr pohybu s kapitánem telefonicky dohodovati; ale kromě toho má i koule svůj samostatný pohyb, ač dosti omezený. Opatřena jest totiž třemi vrtulemi, z nichž jedna se nalézá přímo ve výřezu kormidla, obě ostatní pak po stranách této. Tím jest umožněno, aby se koule pohybovala do předu buď všemi třemi vrtulemi, nebo kormidlovou vrtulí prostřední. Pracuje-li pak jenom jedna z obou postranních vrtulí, nabývá koule pohybu točivého. Veliké kormidlo, které má výšku celé koule, zabezpečuje jednak stálost koule proti pohybům komňavým, jednak umožňuje zachovávání směru při plavbě.

Koule má skoro 4 yardy průměru, stěny jsou ocelové, přes půl druhého palce silné, zevně i uvnitř dřevěnou kstrou opatřeny, aby se k ní rozmanité předměty upevniti daly. Vchod do koule nalézá se nahore na temeni koule, odkud vede dolů žebřík. Prostor v koulí rozdělen jest na dva nestejně díly; v menším prostoru předním sedí velitel a pozoruje skleněnými čočkami prostor před koulí, elektrickým projektorem (zrcadlem) osvětlený. Osvětlovací zařízení visí na přídě lodi a jest s lodí napeheno. Velitel odtud dává rozkazy mužstvu, týkající se obsluhy vrtulí, kormidla a přístrojů chápacích a zdvihacích; odtud může se také telefonem přímo s lodí dohodovati a svá přání o pohybu koule ve směru vzhorovém, i svislém nicím dá řídit. — Všechny tyto dvě věci dají se na provazech dolů spustiti a na mořské dno usaditi. Jimi se koule v pohybu brzdí nebo se dokonce zastaví, tak že působí jako kotvy. Patrná je v tom podobnost s balonem, když se má zastaviti.

Všechny tyto jmenované přístroje nalézájí se mimo koulí, ale dají se z níra ovládati. Hřdele

pro jejich pohyb jdou stěnou koule, jsou v ní dokonale utěsněny a mají rukojeti uvnitř.

Nejdůležitějším pracovním nářadím jest pohyblivé rameno, jehož hřidel se nalézá ve svislé ose koule samotné. Rameno toto skládá se ze dvou tyčí, které se dají rozevřítí a jimiž se dá kotva k zachycování předmětů sevřítí. Hlavním úkolem mužstva pak jest, právě touto kotvou uchopiti se oněch předmětů, které z hloubky mají býti vytáženy.

Vedle tohoto pracovního ramena mohou ve stěně ještě jiné přístroje tak upevněny býti, aby se kulovitým kloubem na všechny strany volně pohybovati daly. O těch dosavadní zprávy ničeho bližšího neuvádějí.

Budování nové této potápěč koule svěčil vynálezce závodů A. Delisle ve Vitry sur Seine, kde s prací v prosinci roku 1896 započal. Dohotovenu koulí budou pak nejprve komány pokusy na Sekvaně, pak u Brestu a Havru postupně až do hloubky 546 yardů.

Kdyby se myšlénka hraběte Piatti del Pozzo osvědčila býti praktickou, byl by tím rozřešen problém hlubokého potápění, o němž dosud vynikající odborníci marně pracovali. Užíváním potápěč koule rozšířila by se přístupná část zemského povrchu nejméně na dvojnásobek, a mohli bychom se pro vědu i praxi dodělati výsledků, kterých nyní ani předvídati nemůžeme.

STATE OF OHIO, City of Toledo Lucas County.

Fr. J. Cheney odpřisáhnul, že jest se státním členem firmy F. J. Cheney & Co., provozuje obchod v městě Toledo, okresu a státě Ohio a že zmíněná firma vyplati obnos 100 dolarů za každou z každých 1000 dolarů, v němž katarh nebyl by vyléčen užíváním Hall's Catarrh Cure.

FRANK J. CHENEY.

Odpřisáhnuto a podepsáno v mé přítomnosti dneš. dne 16. prosince 1896.

A. W. GLEASON, notář.

Hall's Catarrh Cure jest užíván vnitřně a účinkuje přímo na krov a sliznici. Pošlete si pro dosvědčení, zlámsa.

F. J. CHENEY & CO., Toledo, O

Prodává se a lékárníky za 75c.

Hall's Family Pills jsou nejlepší

Farnam St., Omaha, Neb. 62—1f.

Léto přichází, navštivte

Omaha Stove Repair Works

1207 Douglas ul.

Majíť na ruce gasolinová kamna, všechny správy a vůbec vše, co v obor jejich spadá.

Předplácejte na Knihovnu Americkou pouze \$1.00 ročně.

Španělská armáda.

Dějepisné záznamy ohromného podniku Filipa II., kterýžto své doby obral si za úkol zničiti Anglii a tak zvrátiti kola budoucnosti velmocí, jest nyní zajisté nejzajímavější věcnou naukou.

Víte něco o oně "Nepřemožitelné Armádě"? Víte něco o její krutých zkušenostech a nezdarech, kdy nejen velmi citelných ztrát utrpěla odvážnými a prudkými nárazy loď anglických, alebrž i nepřiznivými větry, proudy a vlnobitím mořským? Víte jak armáda ta zraněna a pohmožděna ohněm, stělovou a vlnobitím, přehala podél pobřeží jako mohutný mořský kolos — vzdor tomu však ještě dosti nebezpečný — a když konečně krutými bouřemi od severu zabráněna a na úskalí Skotska a Irsku ztroskotán zbytek mocné té výpravy? Víte co o následcích katastrofy té a jaký utváří vliv na poměry nynější?

Ridpath's history of the World.

pojednává v živé a nepřehlédněné obraznosti o veškerých dějepisných událostech těchto. Jest to dílo, jež každý měl by si opatřiti. Námitka, že poměry vám nedovolují dílo to si opatřiti, jest nepodstatná, však pádné podstatné tvrzení jest naše, že poměry a okolnosti nynější Vám nedovolují bez díla tohoto se obejiti! Zašlete jeden dolar dnes, stavše se tak členem Megeath History Clubu, tak pojistíte si dílo toto za cenu poloviční a na mírné splátky

8 velkých knih. 6500 stránek. Na 4000 vyobrazení

a zašleme je každému spolčenu po zaplacení \$1.00. Pak následuje patnácte měsíčních splátek a sice: \$1.50 za dílo v plátně vázané; \$2.00 za pevné v ruské kůži vázané, aneb \$2.50 za krásnou morocco vazbu.

Členové mohou se vzdáti v 10 dnech a jich poplatky jim vrátíme. Vzorky díla, vyobrazení, mapy a odporučení, jakož i veškeré vysvětlení zašleme zdarma.

MEGEATH STATIONERY CO., Omaha, Nebraska.

Přiložené naleznete \$1.00 ku spolčlenství History Club-u. Zašlete knihy na níže danou adresu. Zavazují se zaplatiti zbývající částku v 15. měsících splátkách.

Jméno:

Adresa:

MEGEATH STATIONERY CO., - OMAHA.